

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Преплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплаћити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

БОЖО К. МАРШИЋАНИН

УПРАВНИК БЕОГРАДА I КЛАСЕ

Г. Божо К. Маршићанин, који је недавно заузео једно од најважнијих места у полицијској струци, поставши управником града Београда и чију слику доносимо данас, рођен је године 1855 у срцу Шумадије, у Крагујевцу.

Рођен је у старој српској кући, и син је једног у сваком погледу узоритог српског чиновника, пок. Косте Маршићанина, бившег помоћника начелства.

У државну службу ступио је г. Маршићанин године 1878. као писар III класе управе вароши Београда. И како је тад ступио у полицијску службу није више из ње ни излазио, нити је другом струком замењивао. Захваљујући тој околности, дакле што је г. Маршићанин беспрекидно служио само у полицијској струци, а највећи део времена у полицији београдској, он важи сада као један од најспремнијих полицајаца.

Навршив 15 година службовања у полицијској струци, г. Маршићанин је 1893. год. произведен у чин начелника окружног. Као окружни старешина службовао је у окрузима: крагујевачком, старом црнобачком, старом тимочком, врањском, новом тимочком, подунавском и сад недавно у моравском, одакле је Краљевим указом од 13. јула о. г. позват на једну од најважнијих, најтежих и најодговорнијих дужности у струци полицијској, позват је на дужност градског управника српске престонице. Тим краљевским указом постављен је за управника II. класе, а већ 23 истог месеца на дворскоме ручку, изјављујући Своје високо задовољство

на примерном реду, који је владао за све време свечаности на сами дан краљевског венчања а и претходних дана, Њ. В. Краљ поздравио је г. Маршићанина као управника прве класе.

Радећи неуморно, савесно и похвално на свакоме послу, који му је по службеној дужности пао у део, г. Маршићанин је у дугом низу свога службовања пожњео и многе похвале својих претпостављених и многа признања своје савесне и ревносне службе са Највишега Места.

Још за време српско-турског рата подарена му је сребрна медаља за *ревносу службу*; за тим је Његово Величанство благовољело одликовати га *Таковским крстом III степена*, затим *орденом Белог орла V. степена*, и *медаљом Милоша Великог*.

Г. Маршићанин у слободним часовима својим, у колико му је то служба допуштала, радио је и на књижевном пољу. Наш лист био је тако срећан, да га г. Маршићанин у току читаве две године помаже својим одабраним и обилатим радовима. Осим тога радио је г. Маршићанин и на књижевним листовима „Звезде“ и „Искри“. Његови радови примани су у публици с допањањем и похвалом.

Као о човеку можемо рећи о г. Маршићанину, да је у приватном свом животу честит и карактеран, и важећи као такав, он је уживао опште симпатије код грађанства без разлике партија. У служби пак свагда је био разложан, одмерен, тактичан, сталан и у сваком погледу исправан, те је зато био цењен од стране претпостављених му а од потчињених са страхопоштовањем услужен. Те одлике и јесу један узрок његовом поступном али сталном напредовању у полицијској служби.

АНТРОПОФАГИЈА

Једна глава из социологије

Д-р Ш. Летурноа

I.

Морално осећање је у човечјем мозгу плод умне зрелости, и у то се не може сумњати, нарочито када се види како најцивиљизованији народи, у епохама страначких и грађанских ратова, уживају у великим покољима. Наши антични преци и неразвијене расе данашње осећали су и осећају још мање

скрупула. Али на нижим ступњима људске еволуције, човекубиство се компликује са антропофагијом. Ни јавно мњење ни индивидуална савест нису се бунили ради таквих ситуација, нарочито ако је поједени био непријатељ, то јест ако је припадао другоме племену. У овом последњем случају, појести једнога суседа био је часан, славан акт. У томе погледу, примитивни човек је потпуна животиња; он личи на рибе рептилије, чак и на сисаре који радо ждери животиње исте врсте. Извесна људска племена, као што ћемо видети, иду и даље: они ране и гоје своју људску стоку, потпуно као медени мрави у Мексици (*myrmecocystus mexicanus*), који зими убијају другу једну врсту мрави.

Наш фарисејски морал сматра, и овога пута са разлогом, сваке постушке свирепе; али он заборавља протестовати када се у време рата бомбардује каква варош и жене, деца, старци у њој, или када се опет у рату, чак и грађанском, помоћу генијалних и дивљачких машина са земље слисте хиљаде и хиљаде бића људских. Али ипак, у очима човечности и здравога разума, убити један људски живот много је више за осуду но појести човека када је мртав.

У једном интересантном саопштењу које је Г. А. Херцен учинио антрополошком друштву у Флоренцији, изнето је, на основу посматрања у физиолошком лабораторију у истој вароши, да је цинофагија одвратна извесној врсти паса. Што се тиче антропофагије исто се може рећи и за садашње расе људске, али нема ни једне која није била антропофашка у прошлости. У осталом, врсте канибализма су различите и ми смо на другом месту*) покушали да их класификујемо.

Главне су врсте: канибализам из потребе, канибализам из прождрљивости, канибализам из ратничкога беса или освете, канибализам из религије, канибализам из синовља поштовања; најзад последњи и највиши облик, судски канибализам. Ми ћемо навести неколико примера тих различитих врста антропофагија; до воље нам је да бирамо, јер је жетва обилна.

II.

Меланезијски канибализам

Најраспрострањенији канибализам на сваки је начин канибализам из нужде. Он је у обичају код готово свију дивљачких раса, нарочито где су сисари за јело ретки: на острвима Тихога Океана, на аустралијском континенту, где је фауна тако слабо развијена.

Гладни Аустралијанци убијају своје жене и једу их; они чак ископавају лешине скоро закопане. *Cunningham* је нашао врат једне жене у цаку некога Аустралијанца из своје пратње. Код извесних племена из Јужне Аустралије, људске лубање служе као пехари. Као што је сасвим природно, канибализам је нарочито јак код најмање цивилизованих аустралијских племена, која још живе у хордама и под наследним поглавцима.

Меланесци су сви, више или мање, канибали. У потврду томе, навешћемо неколико кратких али јасних примера. У Новој Гинеји канибализам је чест. Бекари га је ту констатовао, као и многи пре њега. Што се тиче канибализма Ватијанаца, он је славан. Пре но што су прешли у Хришћанство, они су на бојном пољу пекли своје убијене непријатеље, или су гојили робове па после их јели; каткад, чак су ждерали своје жене. Код њих, на сваком службеном и свечаном ручку морало је бити људских јела, и људско месо називали су „дугачка свиња“. Свака свечаност, на пример освећење каквог храма, морала је бити увеличана једним антропофашким оброком. *Coock* је констатовао исту страст за људско месо у Тани, где је обилно имало, као и у Вити, свиња, кокошију, корења и воћа.

О канибализму у Новој Каледонији имамо сталније и аутентичније податке. Пре доласка Европљана, у Новој Каледонији се није знало за другог сисара осим за једну велику врсту слепих мишева (*Pteropus*). Канибализам се вршио из нужде.

Жеља за људским месом била је узрок честим ратовима између различитих племена. „Одавна, говориле су поглавице народу, нисмо јели меса, хајдемо да га потражимо“. Битка је престајала чим је циљ био достигнут, чим је неколико људи било убијено. За Ново Каледонце људско месо било је посланица и јело се са прождрљивошћу. Племенске поглавице клале су за породичне ручкове по кога свога поданика; каткада, када је меса било доста, стављали су га у саламуру. Јавно мњење не само да се није бунило противу тих владарских гала-ручкова, но их је чак налазио за врло славне. После какве срећне битке, ново-каледонске поглавице, које су у хајки на људе добиле лавовски део, слали су својим пријатељима и савезницима какво добро парче меса људског.

Оволико је доста да се види да је ново-каледонски морал био далеко од тога да осуђује антропофагију. Чак међу алатима којима су су се они служили било је једно оруђе за

сечење људске лешине, и светковине су почињале једном игром, у којој се у једној руци држало то оруђе, а у другој копље.

III.

Канибализам у Африци

Афрички црнци нису ни мало скрупулознији у једењу људскога меса него океански црнци, и антропофагија је констатована готово у целој црној Африци. У обично доба, Кафри, пастири и земљорадници, релативно интелигентни и цивилизовани, не врше никако канибализам; али у време глади, они се враћају тој старој навици, као што су чинили Кафри и Мачтати које је *Thompson* посматрао. Нека од тих племена, пошто су повратила антропофагију услед нужде, остају при њој услед алапљивости. *Gardiuer* је констатовао један појав те врсте код Зулуа. Још пре неколико година, неколико племена Кафра Басуто живела су искључиво од канибализма, и у пределу врло плодном и богатом дивљачи. Као наши преци, европски троглодити, они станују по пећинама, где доводе и прождиру своју људску стоку. Један пораз која су та племена претрпела принудио их је да прибегну канибализму, та навика им је за дуго остала, и још 1868 године нису се били одвикли, јер је у то доба један енглески путник видео у њиним пећинама скоро оглодане људске кости. Лешину су, вели исти путник, по правилу секли на комаде. Доња вилица је била одсечена једним ударом секире, лубања је била пробијена и мозак извађен. Кости су биле уздуж разбивене да би се, по преисторијском методу, извадила срж. Нема сумње, случајни канибализам није редак, чак и код модерних Европљана, као што се може видети из многобројних описа бродолома; али, да се на ту невољу тако лако поврати као Кафри, морало се врло скоро изићи из ње.

У полутарској Африци, код Фана, који припадају једном од најинтелигентнијих варијетета црне расе, канибализам се редовно практикује. На тај посао се одаје сасвим мирно и трговачки. Сви Фани, изузев поглавица, краљева и особа које су нарочито поштоване у племену, бивају поједини после своје смрти. У осталом Фани имају извесних скрупула у својој антропофагији. Колико год им је могуће они људе свога племена не сахрањују у својим стомацима; али зато они мењају своје мртваце за мртваце суседних племена, или их купују, и до сада ниједан фански морамат није помислио да осуди тај начин сахрањивања мртваца.

Скоро то исто чине Њам-Њам са Горњега Нила који, поред својих ратних заробљеника, једу и своје мртве суграђане, оне који код нас иду под нож анатомистов. *Schveinfurth* је једнога дана код тих Њам-Њам присуствовао некој врсти антропофашке идиле. Између две колебе, чија су врата била једна према другом, лежало је на асури једно новорођено дете које је умирало. На једним вратима, један човек свирао је у неки примитиван инструменат; на другим вратима, једна стара жена, у средини девојака и момака, секла је и припремала зачине за јело. Један казан пун кључале воде био је готов; чекала се само смрт дететова, чија је лешина имала да буде главно јело. Најзад сјајно јужно сунце осветљавало је prizor.

У истом пределу, Монбуту-и, пастири, земљорадници, који насељавају ванредно плодну земљу и такође припадају једном вишем варијетету црне расе, и они су потпуни канибали. Они једу само своје заробљенике, али без престанка ратују са нижим племенима која их окружују, на тај начин долазе до људске дивљачи. Још на бојноме пољу на комаде исеку поубијане непријатеље, а заробљенике, одређене за будуће оброке, као стоку терају пред собом.

Канибализам је општа црта примитивних нарави. Он постоји или је постојао на целој земљи, код свију раса. Факта која смо сада навели стављају његово постојање ван сумње у Меланезији и у Африци, али ништа није лакше него прибрати поуздане доказе за Полинезију.

IV.

Канибализам у Полинезији и Малезији.

Изучавање канибализма у Полинезији је особено интересно. Само оно било би довољно да докаже да закон социјалнога напретка није никако илузија, као што тврде модерни

*) Ch. Letourneau, *Science et Materialisme*, 353.

љубитељи песимизма. У тренутку када су нас путовања бродара упознала са Полинезијом, канибализам је свуда више или мање цветао, али могло се изучавати различите периоде његове еволуције. У извесним архипелазима, практикован је са примитивном бруталношћу; у другима, био је редак случај; гдегде, није ни постојао, али су му се налазили очевидни трагови у језику или религији.

На Новом Зеланду, земља која је суседна Меланезији, на којој су становали људи који се нису бавили земљорадњом и који нису имали друге животиње домаће до пса, антропофагија се практиковала без икаквих обзира. Ново-зеландска племена, вечито у рату, ишла су на стотину миља у унутрашњост, ратовала једнако у циљу да се дочепају људскога меса и да заробе што више робља, које је у напред било одређено за главно јело на свечаним ручковима, који су давани рођацима и пријатељима, било приликом закљученог мира, или ма каквом другом приликом. Ново-Селанђани су били врло помани на месо жена и деце. На бојном пољу, они су на комаде секли убијеног и рањеног непријатеља, не чекајући да издахне или да га пре тога сечења умртве. Треба поменути да своје умрле од болести нису никако јели, тим лешинама само су разбијали главе и јели мозак.

Тај обичај, ужасан у очима модерних Европљана, изгледао је сасвим прост Ново-Селанђанима. Јести убијене непријатеље, који би — говорили су они — исто радили са њима да су били победиоци, изгледало им је сасвим природно. Правни обичаји и религиозне идеје мешале су се у тај канибализам. Ако је један поглавица био убијен, уобичајено право тражило је да жена покојника дели судбу свога мужа. Њу су предавали победиоцима који су је убијали, затим су лешину добро испекли, ждерали са највећом свечаношћу, под високим надзором свештеника или арики, који су благосиљали јело поједши први најбоље парче. Лево око било је нарочито омиљено, јер је у њему становала душа — *Waidoua*, — и онај који га је појео удвајао је своје биће. На Новом Зеланду, ралигија је освећивала канибализам, као што чини увек са доминантним наклоностима разних раса; али у основу ново-зеландскога канибализма била је нарочито нужда. Ти островљани, готово без сисара и често гладни, гледали су у људско месо највећу посланицу. „Људско месо је нежно као папир“, говорио је путнику *Earle-u* један поглавица, човек благ и милостив. (Свршиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Поступање у случају погарица — штета — на пољским добрима, код општинских судова по закону о чувању пољских добара.

Од више општинских писара добијамо разна питања, која се односе на судску процедуру у појављеним случајевима штете, које се чини стоком на пољским добрима, даље добијамо и разне случајеве вршења у извињању и суђењу по овоме закону. Из ових питања, а и вршења ислеђења и суђења, видели смо, да се код разних судова разнолико ради, док међутим процедура свију ових послова јасно је прецизирана специјалним законом о чувању пољских добара.

Неки општински судови, чак се на захтеве овога закона и не обзиру, но извињају и суде ове иступе, по глави трећој крив. законика, док су одредбе у овоме закону, самим ступањем у живот „закон о чувању пољских“ добара укинуте, и у сваком даном случају сви иступи, који су извршени у смотрењу штета на пољским добрима имају се извињати и судити по овом специјалном закону. Неки опет општински судови у даним приликама греше у вршењу ислеђења, јер не наређују одмах од стране пољског чувара превентивни преглед на лицу места где је штета учињена, но то чине тек доцније негде чак и после 15—20 дана, што ни у ком случају не сме бити, ако се хоће тачно да поступа по чл. 5 б и 35 закона о чувању пољских добара.

Неки опет општински судови нису на чисто са тиме, да ли су дела ове природе иступно кривична или су природе грађанске.

Да би се дошло до једнообразности, и да би се радње општинских судова, у погледу на извињање и суђење, по овим

предметима довеле у законски склад, како се не би штетили интереси појединаца и интереси општински, а и да би се постигао смер закона и сва његова строга наређења, који се налази у томе: да на пољским добрима буде што мање штета, и да би се сви они људи, који су склони кривицама ове врсте, сузбили у границе законске, ми сматрамо за своју дужност да напоменемо општинским судовима и њиховим писарима ово:

Иступите ове врсте суде се по закону о чувању пољских добара, а казне се изричу на основу § 5 и 6 овога закона.

Никаква места нема суђењу и извињању иступа ове врсте по III глави кривичног закона, јер ступањем у живот овога специјалног закона, отпале су све одредбе тамо прописане за ову врсту иступљења.

При извињању у појављеним случајевима има два правца, један је када сам општински пољски чувар, који је стоку у штети нашао и у одбор затворио, а други је када оштећени долази пред суд са својом представком о причињеној му штети.

У првом случају општински пољски чувар је по својој званичној дужности, као заклето лице, које ужива потпуно поверење код власти у смотрењу обављања својих дужности по овом закону. По чл. 35 закона о чувању пољских добара, дужан је извршити преглед и премејр простора укупно, каква је штета учињена и то доставити општинском суду. Општински суд га је дужан протоколарно саслушати, а затим одмах позвати оштећеног и сопственика стоке, која је штету учинила, и од оних узети протоколарно реч. Ако се они у смотрењу штете изравнају пред судом или ван суда, онда ће се то њихово изравнање ставити у протокол, а затим продужити извињање — белешка — само у погледу на чл. 5 и 6 закона о чувању пољских добара, за казнимост онога, чија је стока ову штету причинила. Ово се увек и у сваком даном случају врши по званичној дужности и пресуде су одмах извршене. Но ако се стране неби изравнале, онда се приступа избору вештака и исти под заклетвом врше вештачење на лицу места, у погледу на материјалну штету оштећеног. Ово се врши одмах, како се развлачењем не би угро траг самој истинској штети, коју је оштећени претрпео. Пропедура око овога треба да је што бржа, простија и краћа. По овоме извињају узима се реч од обеју страна протоколарно и затим се изриче пресуда.

У другом случају, када оштећени сам предстаје суду и изјављује да је од стране чије оштећен, општински судови су дужни одмах га саслушати, затим одмах упутити свога пољског чувара на лице места, ради подношаја извештаја о стању простора учињене штете, и квалификације у којој је врсти усева штета учињена, а затим без одуговлачења, тако рећи истог дана, позвати причиниоца штете, узети од њега реч и према исходу стања ствари извршити вештачење, на лицу места, односно процене за материјалну штету и онда донети своју одлуку, пошто и на процену узме реч од обеју страна.

Да би се у оваквим приликама у смотрењу за ова иступна дела, према учиниоцима штете могла применити мера казне, закон је поставио за општ. судове а у чл. 5. и 6. ове обавезе.

Општински судови дужни су, сваке год. почетком марта месеца, прописати казне и исте изложити јавно на видно место у општинској судници а исте и објавити по селским састанцима. Ове казне се одређују по врсти усева и плодова, тако на њиве, ливаде, стрмна жита, баштованлуке и т. д. од 1 метра, колика ће се казна узети, а на кукуруз и остале њему подобне усеве на струк, на винограде од чокота — гице, на дрвеће и младице по баштама и воћњацима од комада.

Општински судови за накнаду ових штета надлежни су за суђење до 200 динара закључно, а када ова цифра пређе онда суде остали надлежни судови избрани и т. д., но у сваком случају иступ се казни по табели. Такса за ова дела је два динара у таксеним маркама као и за остала дела иступне природе.

Најзад, а да би општ. судови и њихови писари имали пред собом и образац за поступање по овоме закону, ми их упућујемо на изнети формулар у нашем листу година I бр. 4 страна 27, који је изнео како извињање, тако и у опште поступање са пресуђењем у овим случајевима.

Желели би да општ. судови и општ. писари, а у интересу како општинске касе, тако и у интересу појединаца

строго по закону и нашем упутству поступају, те тиме да отклоне оне жалбе оштећених и оно хотимично чиђење штета од стране оних људи, који су склони на то, нарочито када је и власт према њиховим испадима лабава.

ЈЕДАН НЕСРЕТНИ СЛУЧАЈ

ПРИЧА Франсоа Копе-а, ПРЕВЕО Г. Гершић.

Сен-Медар, стара црква у улици Муфтар, која је негда била знаменита по ђакону Парису и по калуђерима грчевницима (конвулзионерима), веома је сиромашна парохија. „Предграђе Марсо“, као што га обично називају, није баш много одано религији и управно веће црквено мора имати доста муке да састави крај с крајем. Недељом, у време службе, веома је мало света у цркви и то махом или бар већином само женскиње: једно двадесет грађанских жена из предграђа и служавке с округлим капама. Од људи наћи ћете три до четири старца у сељачком прелуку, који клече на каменом патосу, близу једнога стуба, држећи своје качкете под пазухом и пуштајући крупне бројанице кроз прсте, мичући при томе уснама и подижући очи шиљатим сводовима на прозорима с изразом лица као у оних светитеља којима се поклањају и посвећују прозори. У радне дане нема никога. Зими свакога четвртка побочни ходници цркве за тренутак одјекују од клепета ципела с дрвеним ђоновима кад долазе и одлазе ученици катихизиса; још понекад каква сиротица вукући за собом једно или два детета и носећи одојче на рукама, долази да запали малу воштаницу и да је натакне на троугаоник, у капели свете богородице; или се с оне стране, где је крстоница, чује врисак новорођенога детета које крсте; а још чешће буде погреб неког јадника, хрстов мртвачки ковчег, покривен црном чохом, положен на двоје ногаре, свећеник га опојава на брзу руку пред малом гомилицом жена, пошто су људи слободни мислиоци те чекају крај церемоније пред виварницом, која је спрочу цркве, коцкајући се за боце вина.

И стари је абат Фабер, један од духовника те парохије, потпуно уверен да, у три маха бар двапут, неће наћи ниједног покајника пред својом исповедаоницом и према томе скоро кроз све време има само да слуша мало занимљива признања и исповести неколико добрих жена. Али је стари абат човек савестан у дужности и уторником, четвргом и суботом, тачно у седам часова, он долази у капелу св. Јована да бар прочита мало молитве и да се врати ако нема никога.

* * *

Прошле зиме једнога вечера стари абат Фабер, борећи се против буре својим кишобраном, мучно се пео улицом Муфтар идући у парохију и, рачунајући скоро извесно да се подигао и потрудио без потребе, он је жалио за лепом ватром коју је оставио у своме скромном стању у улици Ломон и за великим фолијантом (књига у фолио формату) који је остао отворен на столу а на њему наочари. Али то беше једнога вечера у суботу, дан кад старе удовице, које грискају своју малену ренту у околним грађанским пансионима, долазе по некад да се исповеде, и траже опроштај грехова, да би се сутра могле причестити. Добри и савесни свећеник није дакле могао изостати него је морао да се смести у своју хрстову кућицу (исповедаоницу) и да, као тачан благајник, спреми онај отвор, у који верни и побожни, за које је исповест нека врста штедионице за рај, полажу своју недељну уплату за опростиве грехе.

Абату Фаберу беше тога дана тим кривље и теже да се крене и пође у цркву, што је баш та субота била једна од оних у којима се исплаћују зараде и наднице и што тада обично у улици Муфтар врви и гамиче свет и то свет који је доста рђаво расположен према његовој мантији. Ма колико се неко трудио да буде светац, ипак му није нимало пријатно морати спуштати очи испред мргодних противничких погледа и запушавати уши од ружних увредљивих речи, које чујемо у пролазу. Беше ту неко дућанче једнога ликерџије које је абату нарочито мрско било, оно је блештало од светлости гаса а мирис алкохола продирао је кроз отворена врата, кроз која се могла видети једна перспектива буради окићених натписима: апсент, горка, мадера, бермет и т. д. Ту је пред тезгом вазда стајала

једна гомила напите и раскалашне веселе браће у дугим блузама и високим качкетама, који поздрављаху једнога старог абата, који је журно грабио тротоаром, веома увредљивим узвизима: „Круа! круа!“

Но тога вечера рђаво је време очистило и опустило улицу, те је абат Фабер без сметње и неприлике стигао до своје цркве. Он умочи прст у кропионицу, прекрети се, поклони се пред главним олтаром и пође својој исповедаоници. Ну данас бар не беше дошао дошао узалуд, јер га је очекивао један покајник.

* * *

Један мушки покајник! То беше нешто сасма ретко и изузетно у Сен-Медару; ну кад је абат Фабер спрам црвене светлости лампе, што висаше на своду капеле, распознао кратку платнену белу реклу радничку и дебеле ексере на ђоновима човека који је клечао, он је нагађао да је то неки радник који је још сачувао своју негдашњу веру сељачку и добре обичаје верских обреда. Нема сумње — мислио је абат — да ће исповест, коју ће сад чути, бити онако исто отрцана и обична као што беше исповест оне куварице из улице Монж која је саму себе оптужила, да је газди скупље наплаћивала намирице, но што им је цена била на пијаци, али је при томе непрестано викала и протестовала против саме речи „реституција“ (враћање више узетога новца). Стари се свећеник чак и осмехнуо, кад се сетио на ону општу формулу коју је употребио један становник предграђа дошав да добије исправу о исповести ради женидбе, он рече: „Ја нисам ни убио, ни украо. Претурајте и истражујте оно остало.“ И тако стари абат сасвим мирно уђе у своју исповедаоницу и, пошто је шмркнуо подобру порцију бурмута, он без икаквога узбуђења разгрну малену завесу од зелене полусвиле која је покривала прозорче на исповедаоници.

— Господине попо... мрмљао је један суров глас који се усиљавало да говори тихо.

— Ја нисам парох, пријатељу... Кажите своју исповест и зовите ме: мој оче.

Човек, коме абат Фабер није могао сагледати лице у сенци, муцао је полако молитву на коју се с муком сећао, а за тим отпоче тамним гласом:

— Господине попо... не, не... мој оче... Најзад молим вас да ми опростите ако не говорим како треба, али има већ двадесет и пет година како се нисам исповедао, да, да, откад сам отишао из завичаја... Ви звате, шта то значи... један човек, у Паризу... У осталом ја нисам био гори но ма који други и ја сам сам себи говорио: Добри бог мора да је добар дечко... Али данас, то што имам на својој души и савести одвише је крупно, да бих га могао носити сам и ви треба да ме чујете, господине попо... Ја сам убио човека!

Абат скочи са свога седишта. Убијца! Ту сад није било питање о некој немарности и збуњености у служби, о злим речима против свога ближњег и другом сличном бенетању старих жена, које је тек у пола слушао и давао им разрешење и опроштај у пуном поверењу. Убијца! Иза тога чела, које је тако близу његовоме, могла је да се зачне и носи мисао о једноме злочину; те руке, прекрштене на његовој исповедаоници, можда су још биле умрљане крвљу! У својој великој узбуњености, у којој беше помало и страха, абат није могао да нађе друге до ове већ уобичајене махиналне речи:

— Исповедите се, сине... Милост је божја безгранична.

— Е па чујте моју историју, рече човек нагласком у коме дрхташе дубок бол. Ја сам по занату зидар и дошао сам у Париз пре више од двадесет година с једним мојим земљаком, другом из детињства. Ми смо заједно вадили тиће из гнезда и учили читати у школи... Он ми беше скоро као брат, зар није?... Он се звао Филип, а ја се зovem Јаков... То беше висок и леп дечко; ја сам увек био незграпан и ружнога склопа... Од њега не беше бољег радника, а ја сам међутим увек био смећењак... беше и добар, и поштен и искрен... Ја сам се поносио што сам му био друг и пријатељ, што сам ишао поред њега, поносио сам се кад ме је гладио по леђима називајући

* У Француској попове и калуђере зову гавранима (због црног одела), кад хоће да им се наругају и узвик „круа! круа!“ треба да је подражавање гаврановом гакању.

ме крупном животњом... ја сам га волио с тога што сам му се дивио! Једном приликом овде, каква срећа! примише нас обојицу код једнога мајстора... но кад дође вече, он ме је увек остављао сама кроз целу трећину времена; он је ишао да се забавља и проводи с друговима... То беше сасвим природно, у његовим годинама... Он је волео забаве, он беше слободан, није имао никаквог терета ни обвезе, а ја напротив, ја нисам могао... Ја сам био принуђен да штедим, јер у то време имадох још болесну мајку у завичају и ја сам јој слао своју уштеду... Ја сам се тада хранио код једне воћарке у кући у којој сам становао; она је спремала храну за зидаре... Филип се није код ње хранио, он беше погодио на другом месту, и, искрено да кажем, кујна и не беше баш изврсна... Али воћарка беше удовица, не беше сретна, ја сам видео да је њој добро дошло што сам јој био муштерија; па онда, ваља говорити отворено, ја сам се одмах заљубио у њену кћер... Сирота Катарина! Одмах ћете сазнати, господине попо, шта се с њом догодило... Три године прођоше а ја јој још не могах казати оно што сам осећао према њој; као што вам рекох, ја нисам баш најбољи него врло средњи радник и оно мало што сам заслужио једва је стизало за мене и за оно, што сам слао матери; не имадох средства да помишљам на женидбу... Најзад се моја добра мати пресели на онај свет, ја бејам већ мање оптерећен и ометен, могах нешто новца да оставим на страну и, кад ми се учинило да је уштеђена сума довољна да оснујем породицу, ја исказах Катарини своја осећања... У први мах она не каза ни да ни не. Одиста! Ја сам врло добро знао, да неће одмах скочити и пасти ми око врата, ја не имадох на себи ништа примамљиво, што би могло неку женску завести и залудити... Но ипак је Катарина питала за савет своју мајтер, која ме је ценила као радника уређеног стања, као мирна и скромна човека и брак би уговорен... Ах! ја имадох неколико сретних недеља. Ја сам видео да ме Катарина тек само прима, али да није нимало занесена за мном; но како је она имала добро срце, ја сам се надао да ћу успети да ме она једног дана заволи, силом, силом!.. Разуме се да сам ја све испричао Филипу, с којим сам се сваки дан виђао на дрвљанику и, кад је Катарина већ била мени обећана, ја хтедох да га упознам с њом... Ви ваља већ од прилике погађате, господине попо, све оно што је затим дошло... Филип беше леп човек, веома весео, веома пријатан, све што ја не бејам и ма да он није хотимично за тим ишао, сасвим невино он учини, да се Катарина у њега залуди... Ах! Катарина има искрено и поштено срце и чим је опазила то што осећа, она ми је то одмах саопштила... Ну при свем томе, ја тај тренутак никад не могу заборавити! Беше празник св. Катарине и, да бих јој честитао, ја сам купио једну златну гривну коју сам лепо сместио у једну кутију обложену памуком... Ми бејасмо сами у задњем дућану и она донесе чорбу. Ја извадим кутију из шпага, отворим је и покажем јој накит. Тада она бризну у плач.

— Опростите ми, Јакове, рече ми, и сачувајте то за ону којом се будете оженили... Ја не могу више бити ваша жена. Ја волим другога. Ја волим Филипа. (Свршиће се).

ТАЈНА ДРУШТВА И ЗЛОЧИНИ У ИТАЛИЈИ

Кад је убиство талијанског краља потресло и испунило болом срца свих осећајних људи, у тај осећај се мешало и чуђење, кад се дознало да је убица припадао једном тајном друштву, за које се није знало ни да постоји. Та на анархисте се у свима државама добро пази, њихна имена су тачно забележена. Али Брешијевог имена не беше ни у једној листи; он је одједном искрсао из помрчине, као год и његова оба претходника Казерио и Лукени. Пошто се нису могли наћи саучесници ове двојице, било се наклоњено веровати, да су њихна дела била чист индивидуални израз фанатизма појединца, као год што се у првом тренутку мислило и за Брешија.

Па ипак у Италији се врло добро знало, да ни један од тих мучких убица није радио из своје сопствене иницијативе. Знало се да је сваки од њих био само оруђе једне од многобројних зликовачких дружина, које под свакојаким политичким па чак и моралним законима рију по земљи и воде је к ивици пропасти. По Италију нису опасне политичке и анархистичке групе, чији су чланови полицији познати, већ оне тајне дру-

жине, које су се развијале пред очима, а делимице чак и под заштитом талијанске полиције, које су вршиле свој задатак, ма да су њени чланови живели ван завичаја у далеким деловима света.

За нас некако комично звони реч „тајна дружина“. Ми не верујемо у тајне, знамо да све, што је неко време било тајно, да ће ускоро бити јавно. Али дружичје стоји ствар у јужним земљама, а нарочито у Италији. На свету нема земље, у којој би било толико тајних, правих тајних дружина као у Италији. Изгледа да је Талијан по природи склон, да склапа такве дружине. Прошлост те земље, која је пуна немира и крвавих дела, политичка раскомаданост, услед које је Италија толико дуго патила, као да је веома снажила развој тих тајних дружина. За тим Талијан има страан темперамент, који је склон да избије у дивљаштво, има тиху снагу, да сачува тајну, чак и у најстрашним моралним и физичким боловима. Чланови ових тајних дружина научили су још у родитељском дому на патње и ћутање, јер се они готово искључиво регрутују из пролетеријата, из најнижих слојева иначе сиромашног становништва талијанског а већим делом такође из већих зликоваца — у краткој из људи, који у својим мрачним делима немају ништа да изгубе, но само да добију. К томе долази још и та околност, што је примање у те дружине и поред великог броја тајних дружина и поред велике количине њихних чланова, скопчано с многим огледима одважности и ћутљивости, што новајлија под притиском више силе учи, да тајну чува до последње капи крви.

И као што рекох у Италији има више тајних дружина него и у једној земљи. Између тако званих тајних дружина осталих европских земаља, а нарочито северне Европе, и тајних дружина талијанског полуострва мора се повући врло оштра линија. Оне немају ништа, ама баш ништа заједничкога. До душе свима је корен у политичким или друштвеним метежима Средњег Века, све су поникле из доба — нарочито из 17. и 18. столећа — кад је оснивање тајних дружина била исто онако духовна зараза као и друге духовне заразе, које су имале свакојака имена. Али са 19. столећем престала је потпуно та заједница. Данашњим талијанским тајним дружинама треба тражити узрока у бедним економским приликама материјално исцрпљење и од несавесних управљача угњетене земље. Та талијанска друштва немају ни најмање везе с осталим европским друштвима и њиним циљевима.

Те дружине су плод рђавога дела, које непрестано мора рађати зла. Од свих тих модерних дружина најистакнутија је Камора, дружина, која је већ много несрећа нанела Италији и која се, поред свих покушаја да се угуши, није могла угушити. Тек ових дана испољило се, да је кужно дрво Камора истерало нову грану, која се назива Пиђиотерија и која израшћује у нову Камору.

Камористе тврде, да је њихно друштво основано, да унапреди благостање отаџбине и Италију ослободи од тиранског притиска. Врло је лако могуће, да је Камора некад — у 18. столећу — имала политичких циљева, као тајно друштво Карбонара, које је одиста имало патриотске тенденције. Али у деветнаестом веку Камора није ништа друго до дружина простих злочинаца, који су Напуљ и целу његову околину створили правим разбојничким гнездом. Она је била и остаје још и дан данас дружина допова, разбојника, убица, варалица и кесароша свих врста, у толико опаснија дружина, што је број њених чланова врло велики и што су ти чланови људи из свију друштвених слојева.

Потајна моћ Каморе била је тада тако велика, да су се разне папуљске владе служиле њоме до шездесетих година. То су била времена, када се Камора на врло сумњив начин појављивала као политички фактор. Али иначе њен је једини посао био и остао разбојништво, убиство, изнуђавање и свака врста преваре. Пљачкање безазлених шетача или богатих странаца, проваљивања, кријумчарења у највећој мери, изнуђавање код трговаца сељака, који донесу своју робу на пијаци, шта више сасвим правилно разрезивање данка на трговце и запатлије — то су били послови Каморе.

И њој нити се могло нити се смело што год забранити или јој стати на пут. Министри и полицијски чиновници, који би се усудили, да устану против тих допова, више не би ни једног тренутка били сигурни за свој живот. Тако је и мо-

гло бити, да они деценијама некажњено раде своје послове, шта више, да чак и принчеви, министри и виши полицијски чиновници стоје у вези с Камором и од ње примају годишње велике суме новаца да би је трпели и ћутали. Каква случајна издаја не би изнела много на видик. Пре свега сваки члан те дружине знао је, да свако одавање тајне има за последицу смрт; за тим полиција и судије беху тако заплашени, да су с Камористама начелно благо поступали. Напослетку била је а и данас је та дружина тако организована, да је поједини члан познавао лично само једну малу групу. Али сваки Камориста могао је тајним знацима увек и свуда да нађе дружинског члана, ако би му затребала његова помоћ за какво мрачно дело.

Од седамдесетих година талијанска влада је неколико пута чинила напорне покушаје, да Камору угуши.

И неколико пута испадало је за руком, да се похватају читаве чете Камориста и ставе с ону страну браве. Али та дружина личи на Хидру, којој одсечена глава израшћује. Изгледа ли да је Камора неко време потпуно мртва, она на једанпут са свим неочекивано ускрене с многобројним члановима, било под старим или новим именом, час у Напуљу а час у другим крајевима много напаћене земље.

Што је Камора у Напуљу, то је Мафија у Сицилији. Парница Нотарбартоло, која се води већ више месеца и која се неће свршити још много месеца, тек је у последње време изнела на видик читав низ невероватних догађаја.

Па ипак ова парница није открила ни стоти део оних гнусоба, што их је починила Мафија. Оно што се у образованој Европи никад не би веровало, испојило се у овој парници: да министри и највиши чиновници стоје у саобраћају с Мафијом, да штите просте разбојнике, убице и лопове и да судије ослобођавају познате злочинце или их врло благо осуђују из страха од крваве освете.

И Мафија је слично другим тајним дружинама производ ранијих политичких прилика у Италији. Некад је радила на добро своје земље, али сад се претворила у друштво лопова и разбојника, који својим мачевима и револверима чувају међу собом тајну, народ угњетавају и већину талијанских грађана у Сицилији чине сукривцима у својим злочинима.

Мафија је дала најјачи доказ за то, како се талијанске тајне дружине пресађују на туђе земљиште. У год. 1890 био је Њу-Орлеан позорница читавог низа убиства. Једног члана талијанске колоније, који је припадао био Мафији, убио је члан једног другог талијанског друштва у Њу-Орлеану, које се зваше „Стопагера“. Тада отпоче прави осветнички рат од стране Мафије, и за кратко време отпремљено је на онај свет ножем и револвером неких четрдесет Талијана. Полицијски шеф у Њу-Орлеану, Давид Хенеси, хтео је да учини крај тим убијањима и он притвори више Талијана, који су припадали Мафији. Мафија тада дознаде, да Хенеси познаје лица и факта, која би могла допринети хапшењу. И тако она учини крајак корак, нареди те би убијен полицијски шеф Хенеси. По том је притворено једанаест Мафиота, који су осумњичени да су учествовали у том убиству.

На судском претресу сазнало се, да су сви поротници добили од Мафије писма у којима им се прети, те тако се зби, да поротници, страхујући за свој живот, пресудише да се убице пусте. Већ су хтели да Мафијоте пусте у слободу, кад због тих стидних дела огорчено становништво њу-орлеанско нападе на тамнице и све похапшене Талијане линчова. Од тада се у Њу-Орлеану није више ништа чуло за Мафију.

Али за то она бесни по другим местима Северне Америке. Сваке године дешавају се у Њујорку тајанствена убиства, чије су жртве већином Талијани — жртве каквог тајног друштва своје отаџбине. Јер и чисто политичке тајне дружине талијанске воле да раде с ножем и револвером.

Код понеких од ових тајних дружина прелазак из политике у разбојништво уопште потпуно је утрвен. Примера за то дају „Decisi“ (одлучни), који су почели с високим политичким идеалима, нарасли до јачине од неких 40.000 лица, а завршили као са свим проста разбојничка гомила, која је у земљи убијала, крада и изнуђавала. Нож је Талијану најмилије оружје. Мацини, тај највећи завереник у Италији, сматрао је да је нож неопходно потребан за извођење „практичне политике“. И тако нож је и до данашњих дана остао као оруђе мрачних

и пометених глава, само што су му још додали модерно убилачко оружје, револвер.

Много и много говори се о међународним анархистима. Од њих се страхује. Можда се има и право. Али дела Казерија, Лукенија и Брешија не носе међународно обележје. Она имају скроз и скроз талијански тип. Она су производ многих грехова и рђавог економског стања, које је створило прилике као што их још има само у Шпанији. Проћи ће много времена, док се потамане ове тајне, убилачке и разбојничке чете. Али докле се год оне не искорене у Италији, дотле ће њина мања одељења у иностранству увек бити опасна по саму Италију, као год и по неиталијанске земље.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

62

— Нећу ја вашег пријатељства, и пљујем на њ! Чујете ли? И још, узеху капу на њу отићи. Е, дедер сад, шта ћеш рећи ако си намеран да ме затвориш?

Узме капу и пође вратима.

— А оно изненађење, зар нећете да видите? закикоће се Порфирије, па га опет ухвати мало повисе лакта и заустави код врата.

Он очевидно постајаше све веселији, окретнији и живљи, а то напокон изведе Раскољников из мира.

— Какво изненађење? Шта је то? запита он, застане нагло и уплашено погледа на Порфирија.

— Изненађење, ево овде, иза оних врата, хе-хе-хе! (Он прстом покаже на затворена врата у преградку, која су водила у његов државни стан). — Ја сам га и закључао само да не утекне.

— Шта је то? Где је? Шта?

Раскољников да приђе вратима и хтеде да их отвори, али беху затворена.

— Закључана су, ево кључа!

И доиста му покаже кључ, из џепа.

— Лажеш ти све! завапи Раскољников већ не уздржавајући се, — лажеш, проклети полушињелу! па насрне на Порфирија који узмицаше вратима, али не беше нимало поплашен.

— Све ја разумем, све! рече прискочивши му. — Ти само лажеш и изазиваш ме, само да се издам...

— Већ више се и не може издавати, баћушка, Родјоне Романовићу. Та ви сте дошли већ до безумности. Не вичите, јер ћу дозвати људе.

— Лажеш, ништа неће бити! Зови људе! Ти си знао да сам болестан, па си хтео да ме раздражиш до беснила, па да се издам, ето, то је твоја намера била! Не, не, дај ти факте, ти! Ја сам све разумео! Ти факта немаш, ти имаш само та жалосна и ништавна нагађања Замјетовљева!... Ти си знао мој карактер, па си хтео да ме доведеш до безумља, па онда на једанпут да ме окупе попови, и депутати... Њих ти очекујеш? А? Шта чекаш? Где су? Доведи их!

— Забога, брате, какви депутати! Уобразио човек! Па тако се и не може по форми радити, како ви кажете, ви, драги мој, не знате ствар... А форма неће изостати сами ћете видети то!... мрмља Порфирије ослушкујући код врата.

Одиста тада, баш код врата у другој соби зачу се неки шум.

— А, иду! повиче Раскољников. — Ти си послао по њих!... Ти си их очекивао! Ти си то наредио... Е па дај их све овамо, и депутате, и сведоке, кога хоћеш... дај, доведи! Ја сам готов! Готов сам!

Али се ту догоди нешто необично, нешто неочекивано у обичном току ствари, тако, да доиста, ни Раскољников, ни Порфирије Петровић нису могли ни помислити на такав расплет.

VI.

После, кад се Раскољников сећао тога тренутка, замислио је овако.

Шум који су чули брзо појача а врата се мало отшкринуше.

— Шта је то? викну Порфије Петровић зловољно. — Јесам ли ја накричио.

За мало не беше одговора, али се опажало да иза оних врата има неколико људи, који као да су неког отискивали,

— Ама шта је то тамо? понови Порфирије узнемирено.

— Довели смо затвореника Николу, зачу се нечији глас.

— Не треба! Даље! Нек чека!... Зашто је овамо долазио?

Какав је то неред! повиче Порфирије полетевши вратима.

— Ама он... поче као опет онај глас, па умуче.

Секунд или два, не више, потраја права борба, па онда одједном као да је неко некога снажно одгурно, и одмах затим некакав веома блед човек ступи право у кабинет Порфирија Петровића.

Изглед овога човека на први поглед беше врло необичан. Гледао је право испред себе, али као да ипак никог не виђаше. У очима му севаше одлучност, али и самртна бледоћа покриваше му лице, као да су га довели на пресуду. Усне му беху сасвим беле и лако уздрхтаваху.

Беше још врло млад, одевен као човек прост, средњег раста, мршав, коса му ошишана у округ, имађаше танке, рекао бих сухе прте лица. Човек кога је овај изненада одгурнуо био, похита за њим у собу, па му пође за руком да га ухвати за раме: то беше пратилац његов, спроводник; али Никола маче руком и отме му се још једанпут.

У вратима се тискаху неколико радозналих. Неки од њих упињаху се и да у уђу. Све ово сврши се готово за један тренутак.

— Дакле, још је рано! Причекај док те позову!... Зашто су га пре времена доводили? гуњџа Порфирије Петровић до крајње незадовољан и љут, и као скренут с пута, побркан.

Али Никола на једном клече...

— Шта ћеш ти? викну Порфирије у чуду.

— Крив сам! Грех је мој! Ја сам убилац! изусти Никола на пречац, мало као задуван, али ипак доста гласно изусти.

Ћутање потраја до десетак секунда, као да их је укоченост напала све редом; чак и спроводник устукну и не приђе више Николи, него машинално оде натраг вратима и ту оста не мичући се.

— Како, шта је? завиче Порфирије Петровић повративши се од тренутног запрепашћења.

— Ја сам... убица... понови Никола поћутавши мало.

— Како... ти си... како... кога си убио?

Порфирије Петровић се очевидно изгубио. Никола опет поћута малко.

— Аљону Ивановну и сестрицу њену Лизавету Ивановну ја сам... убио... секиром. Наступио беше неки мрак на ме... дода, па опет заћута.

Једнако клечаше.

Порфирије Петровић неколико тренутака оста као да се омишља, али намах опет прене па махну рукама на нетражене сведоке. Они одмах ишчезну, и врата се затворе. Затим он погледа Раскољникова који стајаше у куту и дивље посматраше Николу, па се као упути њему, али се одједном заустави, и очас преведе погледе на Николу, па онда опет на Раскољникова па опет на Николу, и онда опет, као да га вукло, опет се окрете њему:

— Ти с тим твојим мраком хоћеш мало да се истрчиш! викну на њ готово љутито и злобно. — Ја те нисам још питао је ли те мрак ђналазио или не... Говори: јеси ли ти њих убио.

— Ја сам убица... даћу доказе... изусти Никола.

— Е-ех! Чиме си убио?

— Секиром. Ударцима ушмице.

— Ех, похитао! Сам?

Никола не разумеде питање.

— Јеси ли убио сам?

— Сам. А Мићка није крив, нити је умешан...

— Немој опет сад с тим Мићком хитати! Е-ех!...

— Па како си, како си, само, тада сишао и побегао низа степенице? Јер вас обојицу средли су вратар, млађи?

— Да скренем с пута гониоце... Побегао сам тада... с Мићком, одговори Никола као журећи се и као да је раније одговор спремио.

— Та да, и јесте тако! узвикне Порфирије љутито. — Не говори својим речима, мрмљаше као за се, и опет опази Раскољникова.

Он се, очевидно, беше толико занео око Николе да је за тренутак чак и заборавио на Раскољникова. Сад се на једном опомену, па и збуни се сам.

— Родјоне Романовићу, баћушка! Опростите, — окрете се сад њему, — овако не иде; будите тако добри... ви немате ту шта... а сâм сам... видите, ова изненађења! Будите тако добри!...

Узме га за руку, и упути на врата.

— Ви, чини се, ово нисте очекивали? рече Раскољников, који свакако ништа још не разумеваше, али се већ веома охрабрио.

— Па нисте, баћушка, ни ви очекивали. Их, како вам ручица дршће! Хе-хе!

— Па и ви дршћете, Порфирије Петровићу.

— Дршћем и ја; нисам се овоме надао!

Обојица већ беху код врата. Порфирије нестрпљиво очекиваше кад ће Раскољников изаћи.

— А ваше мало изненађење оста? проговори Раскољников подсмешљиво.

— Говори, а и њему још зуби један о други ударају, хе-хе! Ироничан сте ви човек! Еле, до виђења!

— А ја мислим: збогом!

— Како Бог хтедне, како Бог хтедне! промрмља Порфирије са некако искривљеним осмехом.

Пролазећи кроз канцеларију Раскољников опази да га многи дуго и стално посматрају. У причекаоници, у гомили, могао је да разгледа оба вратара из *о*не куће, које је он онда, оне ноћи дозивао кварталноме. Они стајаху и нешто чекаху. Али само што изиђе на степенице кад опет зачу за собом глас Порфирија Петровића. Окрете се и опази да се сав задувао и да је ишао за њим.

— Само једну реч, Родјоне Романовићу; већ оно све тамо, оно остало, нека буде како Бог хоће, али ипак мора се које о чем испитати, форме ради..., и тако видећемо се још једанпут? Тако?

Порфирије се заустави пред њим с осмехом.

— Тако? дода он још једном.

Могло се мислити да је имао још нешто да каже, али некако не сиђе му с усана.

— Опростите, Порфирије Петровићу, за оно мало пре... ражљутио сам се, загрејао се... почне Раскољников већ потпуно охрабрен, и неизказано желећи да мало формира.

— Ништа, ништа, скоро радосно прихвати Порфирије. — Такав сам и сам... Жучан карактер имам, кајем се, кајем се! Него, ето, видећемо се. Ако Бог хтедне, онда ћемо се како лепо видети!

— И онда ћемо потпуно једном већ да упознамо један другог? прихвати Раскољников.

— Потпуно ћемо да упознамо један другог, потврди и Порфирије Петровић, па зајмири и врло озбиљно се загледа у њ. — А сад ћете на имен-дан?

— На пратњу.

Да, јест, на пратњу беше! Чувајте само своје здравље, чувајте!...

— А ја већ и не знам шта да вам пожелим од своје стране! прихвати опет Раскољников и већ се спуштао по степеницама, па се опет окрете Порфирију, — да му пожели бољи успех, јер ето видите, како је комична ваша дужност!

— А по чему комична? очас наоштри уши Порфирије Петровић, који се такође беше окренуо био да иде.

— Па него како, ето сте оног веселог Николу, мора бити, онако потрзали и мучили, психолошки онако, по свом начину, док није признао! Мора бити да сте му дању-ноћу доказивали и казивали: „ти си убица, ти си убица!“, а сад, кад се овај пријавио и признао, ви ћете му опет ломити коштице: „Лажеш, вараш, кажем ти, ниси ти убица! Ниси ти могао бити убица! Не говориш ти својим речима!“ Па зар ваша дужност није комична?

— Хе-хе-хе! Гле како сте опазили што сам Николи малочас казао... „не говори својим речима“.

— Како да не опазим!

— Хе-хе! Оштроумни сте, веома! Ви све опазите! Прави живахан ум! Па закачите најкоминчију струну... хе-хе!... Је ли оно у Гогоља, како веле, та црта била веома јака?

— Јест, у Гогоља.

— Да, да, у Гогоља... до најпријатнијег виђења!

— До најпријатнијег виђења...

Раскољников пође право кући. Био је толико ометен, и

збуњен, да чим је стигао кући паде на диван, и тако је за четврт часа седео и само се одмарао и огледао да колико-толико прибере мисли. О Николи није хтео ни да мисли; осећао је да је запрепашћен; да у Николином признању има нешто неразјашњиво, чудновато, што он сад не може да појми ништо, Али Николино признање беше чињеница, беше истина, постојало је. Последице тога факта постадоше му одмах јасне: лаж се мора ослободити, и онда ће опет њега да потраже. Али, бар толико, биће дотле слободан, па ваља штогод за се да учини, јер је опасност неизбежна.

Али, сад, колика је? Стање се расветљава. Опочињући се онога јучешњег, у општој вези, па своје ове данашње сцене с Порфиријем, он се опет сав стресе од ужаса. Одиста он не зна сву намеру Порфиријевију, није могао да докучи све данашње планове његове. Али један део те игре обелодањен је, и, разуме се, нико не може боље од њега да појми како је за њ страшач био „ток“ Порфиријеве игре. Још мало, па би се он морао одати савршено, фактички. Познавајући болест у његову карактеру, и од првог погледа верно га схвативши и прозревши, Порфирије рађаше истина сувише одсудно, али готово поуздано. Нема спора, Раскољников се и данас веома компромитовао, али ипак до *факта* није дошло; све још само у преносном значењу. Али ипак, при том, да ли и он све тако тумачи? Да ли се не вара он? Баш каквоме, каквоме је резултату Порфирије данас нагињао? Је ли доиста имао данас штогод спремљено? И шта поименце? Је ли доиста нешто очекивао или није? Како би се управо они данас растали кад не би било оне изненадне катастрофе, коју је Никола припремио?

Порфирије беше готово сву своју игру показао, свакако, на срећу, али показао је, и (тако се Раскољникову чињаше) кад би Порфирије доиста имао ма шта више, он би и то показао. Шта је то, какво је то „изненађење“? Подсмех, или нешто друго? Је ли то значило што год, или не? Да ли се у томе скривало ма штогод налик на факт, на основано окривљење? Јучерањи човек? Али где се он дену? Где је данас био? Јер само ако Порфирије има штогод стварно, поуздано, извесно, то је, свакако, у вези са јучерашњим човеком...

Сеђаше на дивану, спустио главу, налактио се на колена а лице покрио рукама. Нервна дрхтавица још трајаше по свему телу. Напоследску устане, узме кану, промисли се и упути се вратима.

Некако је слутио да бар за данашњи дан може готово поуздано рачунати да је ван опасности. Одједном осети готово радост у срцу своје. Закеде што пре да оде до Катарине Ивановне. На пратњу, разуме се, одоцнио је, али ће на помен доспети, и тамо ће, убрзо, видети Соњу.

Заустави се, промисли се, и болан осмех појави се на његовим уснама.

— Данас! Данас! понављаше за се. — Да, баш данас! Тако мора да буде...

Тек што је поумио да врата отвори кад она се отворише и сама. Он задрхта па одскочи натраг. Врата се отворише лагано и тихо, и — појави се јучерашњи човек *испод земље*.

Човек застаде на прагу, ђућећи гледну Раскољникова и коракну у собу. Бејаше у длаку онакав као и јуче, иста фигура, исто одело, али у лицу и очима беше јаке промене: сад је гледао некако растужен, па постојавши мало дубоко уздахне. Само још треба да уз то метне руку дланом на образ а главу да нагне на страну па да свршено личи на бабу.

(Наставиће се).

ПОЗИВ НА ПРЕДАЈУ

Симеон П. Ренецић, тежак из села Плавне, у срезу брзопаланачком, окр. крајин. 26. прошлог месеца убио је из пушке Аврама Степановића теж. из истог села, па је за тим одмах утекао у планину, где се сада крије и на позив општинске и средске власти неће да предстане, да одговара за то убиство.

Пошто се он на тај начин одметнуо испод власти и земаљских закона у намери, да за себе живи и казнима дела чини, — Начелство ок. крајинског. на основу свога решења од 14. ов. м. Бр. 6990, позива поменутог Симеона, да се у року од петнаест дана од кад овај оглас буде објављен преда најбли-

жој полицијској власти; иначе ће га по истеку тога рока, према чл. 3. закона и утамањивању хајдука, огласити за хајдука и онда ће свакоме бити слободно убити га. Симеон је раније био осуђен на 20. година робије и 5 година полицијског надзора, због силовања, родооскрвљења, убиства, разбојништва, тешке телесне повреде и других злочинних дела, од које осуде издржао је половину а остатак му је у путу високе Владалачке милости јесенас опрштено. По томе, он је врло дрзак и опасан зликовац. Њему је 36 година, средњег је раста, дугуљастог лица, правилног носа, плавих очију, на белојачама оба ока има црвене пеге, смеђих повећих бркова, смеђе косе, лево му је ухо осечено, — оштрог — разбојничког погледа. Од одела има на себи дугачку кошуљу и гаће од кудељног сеоског платна, на глави просту црну шубару средње величине, на ногама опанке и обојке. Од оружја има пушку, револвер и нож.

ПОТ Е Р А

Станко Милосављевић, из Милића, који је од пре неколико година боравио у манастиру Студеници, као слуга манастирски, приликом доласка у општину мланачку, изварао је многе грађане, те од њих узео извесне суме новаца, да их унише у поједину друштва, па је неке уписао а већину није, него им је макао новац и упропастио, а и којима је узео књиге од појединих друштава, он их је упропастио па некуда отумарао. Станко има 38—40 год. плав, врска кад говори, рошав, има на себи: шајкачу округлу, гуњ и чакшире, од сељачког сукна и на ногама опанке. Начелник ср. студеничког депешом Бр. 8619 моли све полициске власти да Станка у кругу своје потраже на нађеног њему стражарно спроведу. Власти ближе Београду на случај проналаска нека га спроведу Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 18770.

Ђорђе Тодоровић и **Антон Спасојевић**, музиканти дринске дивизије побегли су из команде ноћу између 13 и 14 ов. м. Командант пука из Ваљева депешом Бр. 5980 моли све полиц. власти у земљи да бегунце потраже и њему их стражарно упуते. Исти се могу спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 18.806.

Јован Нешковић, аутограф школе подофицирске, родом из Београда, на дан 3 ов. м. удалио се из команде незнано где и ни до данас се није вратио у команду. Њему је 26—27 година, висок 1.75, сув, жољав, образа дугих, бркова малих, брија се, очију плавих, смеђ, кад говори замуцкује. Моле се полиц. власти да именованог потраже и нађеног спроведу команди преко Управе града Београда, с позивом на Бр. 18821.

Ненад Јевросимовић, финансиски стражар царинарнице Велико-Градишке, напустио је дужност и по извештају исте царинарнице, од 11 ов. месеца Бр. 1135. побегао је. Ненад је оптужен и под ислеђењем је због крађе новаца својим друговима. Од државних ствари однео је одело, преобуку и бајонет са опасачем и канијом. По наредби Госп. Министра финансија ЦБр. 13933. Управа града Београда препоручује свима полицијским властима да Ненада потраже у своје кругу, па нађеног њој стражарно спроведу, с позивом на Бр. 18.729.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Његово Величанство Краљ, благоволео је 17. ов. м. у два маха пре и после подне примити у аудијенцију г. *Тасу Ј. Милениковића*, начелника Министарства Унутрашњих Дела.

Његово Величанство Краљ благоволео је 14. ов. м. у 11 сати пре подне у смедеревском двору у винограду, примити у аудијенцију, уредника нашега листа г. *Паума Димитријевића*. Његово Величанство Краљ и овом приликом благоволео је изјавити Своје допадање на уређивање „Полицијског Гласника“, утврђујући корисност и неопходну потребност његова излажења по полицијској струку. Њ. В. Краљ нагласио је још и то, да је г. Димитријевића баш за то и одликовао орденем Св. Саве, што је с уређивањем „Пол. Гласника“ потпуно задовољан.

Г. Живојин Богдановић, начелник I. кл. окр. подринског и сарадник нашега листа, отпутовао је у прошли четвртак на своју нову дужност у Шабац.